

„MOST A BÖJTE CSABA-FÉLE IGAZSÁGBAN HISZEK”

Skrabski Fruzsínával régóta tervezek egy beszélgetést, bevallom, halogattam, amíg kicsit jobban megismerem. Hol kamaszosan provokatív, (ál)naiv kérdései jutottak eszembe a fimjeiből, hol egy-egy fontos tabutéma, amelyről mások nem mertek beszélni, ő pedig merészen belevágott. A kiskosztümös menedzser, aki konferenciákon egyeztet, országos ügyeket tárgyal, mert felvállalta azt az ügyet, amelyet szülei, dr. Kopp Mária és dr. Skrabski Árpád ráhagytak: a Három Királyfi, Három Királylány Mozgalmat. Máskor meg a fiatal nő van előttem, aki arról beszél, hogy milyen nehezen lett végre anya, vagy tanácsot kér, hogyan kezelje a hároméves kislánya dackorszakát. Úgy döntöttem, nem várok tovább a beszélgetéssel. Miközben tűnődő mondatait hallgatom, el sem hiszem, hogy ő az, aki olyan harciasan kommunikál a Facebookon...

◆ – **Nemrég egy konferenciáton arról beszéltél, hogy amikor gyerek voltál, anyukád a tudományos munkája mellett is otthon volt, ha szükséged volt rá. Lujzi legutóbb a parlament felsőházának szónoki széke alatt lépcsőzött, amíg beszéltél. Ennyit változott azóta a közgondolkodás, vagy inkább te vagy ilyen úttörő?**

– Anyukám akkor írta a doktoriját, a gyesből fölfogadott egy bébiszittert, és otthon dolgozott. Nem tudom, mama hogyan csinálta, mert Lujzi épp azt tűri a legkevésbé, ha otthon nem vele foglalkozom, bejön, és nyomkodja a számítógépet. Most már a rendezvényeken sem olyan könnyű vele, mert örök izgó-mozgó korban van. Ha rajtam múlt volna, akkor ebben a három évben csak vele lettem volna. Amikor született, le is mondtam minden filmes munkát, csak

a producerkedés maradt, mert ahhoz nem nagyon kell elmennem otthonról. De a Három Királyfi, Három Királylány Mozgalom közben egyre csak nőtt, ami persze nagyon jó, de a feladat mennyisége is nőtt vele. Nekem egy gyerekem van, ő is nehezen született meg, ezért mindig fáj, ha fölöslegesen hagyom magára, ha például értelmetlen konferenciákon ülök, ahol igazából csak magunknak adunk elő. Ugyanakkor a mozgalom nagyon fontos célért működik, a kívánt gyerekek megszületéséért, erre büszke vagyok. Ha lehet, igyekszem másokra áttestálni a feladatokat, már tíz munkatárssal dolgozunk. Az ad szabadságot, hogy ez nem az én játszóterem, úgy érzem, ma is a mama irányítja. Mindig mondom neki, hogy ha elfogy az állami vagy céges támogatás, akkor nem lesz mozgalom, erre ő valahogy mindig „megoldja”.

– Nyilvánosan is sokkal többet hivatkozol a szüleidre, mint mások. Gondolkodtál már azon, hogy miért?

– Azt hiszem, ez még a gyászunk része. Egyszerűen nem tudtam elképzelni, hogy ők meghalhatnak, ugyanakkor nagyon félttem is, hogy ez be fog következni. Egyelőre csak ennyire tudom őket elengedni. Szinte kétségbeesetten keresem az emlékeket róluk, velük, ha eszembe jut valami, beírom a telefonomba, hogy ha mesélek Lujzinak, vagy esetleg valamikor írok róluk vagy filmet készítenek, akkor legyenek történeteim.

– A mozgalomhoz adod a teljes magánéleteredet is. Nemcsak a rendezvényeken, a Facebook-oldaladon is. Kicsit provokatív közéleti és médiaszereplőként és anyukaként, aki nem restell az altatáshoz vagy épp a tyúkhusleves készítéshez tanácsot kérni. Nem adsz túl nagy támadási felületet ezzel?

– Eleinte Székely András volt az „arcunk”, aztán a munkatársaim úgy gondolták, mivel én vagyok a vezető, nekem kellene lennem az „arcnak”, bár a többiek is sokat szerepelnek. Valójában amióta „háromkirályfizok”, sokkal kedvesebb velem a média. Nyilván én is változtam. Mindig az igazság harcosának gondoltam magam. Ma is fontosnak tartom a múlt

feltárását, és bevallom, a provokálást is. Ebbe belefér, hogy Heller Ágnesnek írogatok nyílt leveleket, vagy bedobom a Facebookra, hogy vásároljuk vissza Kárpátalját. A filmjeim meg a mandineres blogom miatt is sokan nekem támadtak. Kismamaként így szórakoztattam magam az online térben, előfordult, hogy én voltam a hír az Index-címlapon vagy Bolgár György műsorában. Kommunikációs szakemberként is érdekelnek ezek a jelenségek. Nem veszem túl komolyan. Például Szily László naponta írt egy cikket, hogy milyen ostoba vagyok, de mivel nagyon jó apás írásai vannak, elhívtam őt egy rendezvényünkre. Nem jött el, de nem haragszom rá. És persze, előfordult már, hogy jogos is volt a kritika, mert egy műsorban nem voltam elég felkészült. Én ezeket a csatákat nem veszem véresen komolyan, szerintem ez is egy játék. Ugyanakkor azért költöztem át a Mandinerről a Facebookra, mert ott nem válogatták a kommenteket, és nagyon lélekölő naponta kétszer olyan hozzászólásokat olvasni, hogy buta vagy, te is meg az anyád is. Ettől nem leszel okosabb, szebb vagy jobb, csak rosszabb hangulatban leszel. De az értelmes viták, az értékes, új információk nagyon hasznosak, a saját oldalamon ezeket mederben tudom tartani. Izgalmasnak tartom, hogy különböző világlátású vagy politikai véleményű ismerőseim ott találkozhatnak.

– Az emberek nagy része véresen komolyan veszi ezt a játékot. Van egy elképzelés a parlamenti büfében kedélyesen elbeszélgető politikai ellenlábасokról, akiknek egy-egy beszéde nyomán családok és barátok vesznek össze egy életre.

– Vesztélyes ez. Kicsit aggódom is, hogy elfajul a kampány, bár a hozzáértők nyugtatnak, hogy Amerikában ez már rég így megy. Nemrég Lujzival elmentünk egy temetésre, és egy bácsival elkezdtünk beszélgetni. Kiderült, hogy állítólag a Szikra Nyomda megmaradását neki köszönhetjük, mert amikor az oroszok fel akarták robbantani, elvágta a zsinórt. Elmondta, hogy Szegedre járnak a dedunokái, és retteg attól, hogy egy koncerten felrobbantják őket a migránsok. Egy kedves, művelt, szimpatikus ember, aki ilyesmiktől fél! Mindez persze biztató is, mert, ha ezeket az üzeneteket ennyire mélyen el lehet ültetni, akkor talán a családbarát gondolatot is. De azért megdöbben, amikor ismerőseim, akiknek a magánélete kiegyensúlyozott és boldog lehetne, azért letargikusak, mert nem tetszik nekik a politikai vezetés.

– Valamiért a negatív érzelmekkel és a félelmekkel könnyebb hatni, nem?

– A gyermektelenség is egészségügyi kockázati tényező a kutatások szerint... és a gyerekszám csökkenésének is vannak negatív következményei.

– De ahogy tudom, a mozgalmatok a kezdetektől fogva csak a pozitív üzenetekre koncentrált. Ezért is van szó mindig a kívánt gyermekek megszületéséről.

– Igen, ez így van.

– Ugyanakkor a filmjeid sem pozitív események köré szerveződnek. A „Bűn és büntetlenség” a kommunizmus bűneiről, „Az elhallgatott gyalázat” a szovjet katonák erőszakoskodásáról szól... Sőt, producerként is maradtak a hasonló témák: a Tanácsköztársaságról készített film, „A 133 nap” vagy a „Lejárás és bomlasztás”, amely a megfigyelésekről és lehallgatásokról szól.

– Régen azt hittem, hogy a legfontosabb az igazság feltárása. Nemcsak azért, mert a kommunizmus alatt rokonaink börtönben voltak, hanem mert lázadó típus voltam, két gimnáziumból is kirúgtak. Mindig azt gondoltam, ha valami nekem nem tetszik, akkor annak utána kell járnom. Nem tetszett, hogy nem volt a rendszerváltás után számonkérés és igazságszolgáltatás, és azt gondoltam, akkor majd én megkérdem Biszku Bélát, hogy ne legyen az az érzésem, hogy itt élt, és én elmulasztottam. Amikor a lombikprogramot végigcsináltam, hogy Lujzi megszülethesen, Csaba testvérrrel egy autóban utaztunk egy rendezvényre. Akkoriban már sok eseményt lemondtam, de úgy éreztem, talán „ha csak a ruhája szegélyét érinthetem”, az jó hatással lesz a dolog kimenetelére. Kérdezte, mivel foglalkozom, elkezdtem büszkén mesélni a Biszku-filmet meg az Elhallgatott gyalázatot, amelyekre akkor már sok pozitív visszajelzést kaptam. Ő meglepetésemre azt mondta, nem örül neki, hogy ilyesmikkel foglalkozom, mert nem a múlttal kell foglalkozni, hanem a jövővel, azzal, hogy most mit segíthetünk. Büszke vagyok a filmjeimre, de azóta kicsit másképp látom a feladatomat. Az az igazság, hogy valójában negatív témákról könnyebb filmet készíteni, és én szeretnék most már másfajta filmeket is forgatni.

„FONTOSNAK TARTOM A MÚLT FELTÁRÁSÁT, ÉS BEVALLOM, A PROVOKÁLÁST IS”

– A gyerekedet félted a médiától?

– Engem úgy neveltek a szüleim, hogy nem volt tévénk, nem kaphattam Barbie babát, nem hordhattam farmert. Ezt én nem így szeretném, ilyenekre nem vagyok rágörcsölve. Tévénk nekünk sincs, de a mai fiatalok nem is néznek tévét. Az meg, hogy a neten miket találnak... régen is voltak olyan kamaszok, akik mutogattak pornóújságokat meg filmeket egymásnak. Arra kell odafigyelni, hogy jó társaságba kerüljön a gyerekünk, ahol ez ciki.

– És attól nem félted őket, hogy ahogyan te, nehezen szembesülnek a halállal? Egy anya mit tehet, hogy a gyereke ezt fel tudja majd dolgozni?

– Amikor papa halálos ágya mellett ültem, és elkezdtem sírni, eszembe jutott, hogy neki mennyire nehéz lehet itt hagyni minket. Akkor azt mondtam, hogy „Menj el nyugodtan, vigyázzok a mamára!” Éreztem, hogy megkönnyebbül, és olyan jólesett ezt kimondani nekem is. A mamával is nagyon jó volt a kapcsolat a halála előtt, elmentünk együtt a Szentföldre, ott ünnepeltük a születésnapját, és igazi minőségi időt töltöttünk együtt. Fontos, hogy ne maradjon az emberben olyasmi, hogy valamiért nem kért bocsánatot, vagy valamit nem bocsátott meg. Ezért is lehet nagyon nehéz, ha kamaszkorban veszíti el valaki a szülőjét, mert az egy viharos időszak. Lujzinak sokat beszéltek a szüleimről, arról, hogy a mennyországban vannak. Járunk templomba, beszélünk Jézusról, arról, hogy meghalt értünk. Igyekszünk a halált is a mindennapjainkba illeszteni. Nekem egyébként kiskoromtól természetes volt, hogy beszélgettem a nagyszüleimmel, akiket nem is ismertem. Ültem a Várban, és velük beszélgettem. Ez számomra ma is nagyon fontos. Ha most innen elmegyek, beülök az autóba, és megbeszélésem anyukámmal ezt az interjút is. ♦